

بررسی درون مایه‌های انسجام ملی در شعر متعهد پایداری

منیره رضازاده کاوری^۱

سیما منصوری^۲

منصوره تدینی^۳

مسعود پاکدل^۴

چکیده

هویت هر جامعه‌ای بستگی به پاسداری از ارزش‌های آن دارد. یکی از مؤلفه‌های حفظ وحدت و انسجام ملی را می‌توان در مفهوم واژگان شعر مقاومت و پایداری جستجو کرد، چرا که هرگاه دشمنان چشم طمع به این مرز و بوم دوخته‌اند، شعر حماسی متعهد و ملتزم با هویت بخشی به ارزش‌های مشترک، موجبات وحدت و مقاومت را فراهم نموده است. ادبیات و به‌ویژه شعر پایداری با پرورش روح مقاومت در قالب واژگانی برگرفته از حماسه، در دوران هشت سال دفاع مقدس با موفقیتی چشمگیر هویتی جاویدان از حفظ وحدت و انسجام ملی مردم را در مقابل چشم جهانیان به نمایش گذاشته است. جریان‌شناسی شعر پایداری و نقش تأثیرگذار آن با مؤلفه‌هایی همانند شهادت، وطن و عاشورا است که می‌تواند آن‌چنان به جان نفوذ کند که روح هویت حماسی را در وجود هر ایرانی بیدار کند، امری که نمونه و مصادیق آن در جهان کمتر قابل‌مشاهده است. در جستار حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و باهدف بررسی وحدت ایجادشده درون جامعه در دوران دفاع مقدس. روش این جستار، توصیفی - تحلیلی بوده است. جریان‌شناسی سبکی شعر پایداری و نقش تأثیرگذار آن با مؤلفه‌هایی همانند شهادت، وطن و عاشورا در شعر دفاع مقدس حاصل شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که بیان حماسه‌های جاودانی نظیر جان‌فشانی امام حسین (ع) و یارانش در جریان واقعه‌ی عاشورا، تبیین‌کننده ارزش والای جهاد، شهادت، علاقه به میهن و دفاع از تمامیت آن است. در واقع این مؤلفه‌ها در ایجاد وحدت ملی و تلاش همگانی در خنثی کردن تهدید متجاوزان و خلق حماسه‌های ماندگار، تأثیرگذار بوده است.

کلید واژه‌ها: انسجام ملی، شعر متعهد، پایداری.

^۱. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران
rezazade1403.m@gmail.com

^۲. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران
sepi.rdr@gmail.com

^۳. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران
msh_tadayoni@yahoo.com

^۴. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد گچساران، دانشگاه آزاد اسلامی، گچساران، ایران
masoudpakdel@yahoo.com

مقدمه

ادبیات آیینۀ بازتاب وقایع و پیشامدهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و... است که یکی از این وقایع ستم، بی‌عدالتی و تجاوز است که همواره باعث انگیزۀ دفاع از حق و شکل‌گیری فرهنگ مقاومت و ادبیات پایداری گردیده است.

«ادبیات مقاومت، معمولاً به آثاری اطلاق می‌شود که تحت تأثیر شرایطی چون اختناق، استبداد داخلی، نبود آزادی‌های فردی و اجتماعی و قانون‌گریزی با پایگاه‌های قدرت، غصب و غارت سرزمین و سرمایه‌های ملی و فردی و ... شکل می‌گیرد. بنابراین، جان‌مایۀ این آثار، مبارزه با بیداد داخلی یا تجاوز بیرونی در همهٔ حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و ایستادگی در برابر جریان‌های ضد آزادی است» (حسام‌پورو ملکوتی، ۱۳۸۳: ۱۲۱).

ادبیات پایداری بعد از هشت سال جنگ و دفاع مقدس یکی از موضوعات مورد توجه نویسندگان می‌باشد، چون «در میان آثار باقی‌مانده از ادب ملت‌ها، نمونه‌های برجسته‌ای وجود دارد که در متن جنگ‌های دراز آهنگ، خلق‌شده‌اند و ماندگاری آن‌ها، به دلیل این‌که زیر سنگینی بار جنگ پدید آمده‌اند، به تثبیت رسیده است. آثاری که در گرماگرم جنگ پدید می‌آیند و شانه‌به‌شانهٔ مبارزان می‌تازند و علاوه بر نفوذ به درون جنگاوران و ایجاد نیروی پایداری و امید پیروزی در آنان، بشر را به دفاع و مبارزه در برابر سرسپردگی، بردگی، تحقیر و استبداد، فرامی‌خوانند و صحنه‌های ایستادگی مردان شجاع و دلآوری را در تقابل با رویدادهای تاریخی، برای نسل‌های پس از خود ترسیم می‌کنند» (اردلانی، ۱۳۹۱: ۳۳).

ادبیات مقاومت، بازتاب برخی دردهای مشترک، میان تمام جوامع بشری است که شاعران و نویسندگان به‌عنوان وجدان آگاه جامعه، آن‌ها را فریاد می‌زنند و یادکردشان جوشش ضمیر شاعران و نویسندگان را به مضمونی مشترک بدل می‌کند (کافی، ۱۳۸۷: ۳۸۹).

«ادبیات پایداری، رود خروشان‌ی است که از دل ادبیات جنگ بیرون می‌آید و به عنصر تعهد و التزام آراسته می‌شود. همین تعهد و التزام اهل‌قلم به مبانی اعتقادی و اخلاقی که ریشه در دیانت و مذهب‌گرایی دارد، موجب ایجاد و بسط درون‌مایۀ پایداری در برابر هجوم دشمن است. پایداری که باهدف غایی ایجاد عدل در جوامع بشری به امید رسیدن به جامعهٔ موعود صورت می‌گیرد» (امیری خراسانی، ۱۳۹۳: ۳۶).

خالقان آثار دفاع مقدس با لحنی ساده و صمیمی و درعین حال دردمندانه، روایتگر رویدادهای ایران در دوران جنگ و دفاع مقدس بودند که برخی از شاعران با رویکردی ارزش محور، ستایش از پایداری، مقاومت و دفاع از میهن، اثر مثبت فرهنگی و اعتقادی دفاع را در کانون توجه خود نهادند، اما تعدادی نیز به بازتاب مسائل جانبی و اجتماعی جنگ و تأثیر آن بر

زندگی مردم و جامعه پرداختند (سعیدی، ۱۳۸۵: ۲۱) سه واژه پرکاربرد «شهادت، عاشورا و وطن» از عمده مفاهیم و مضامین شعر دفاع مقدس هستند که زمینه‌های تفکر در هویت و وحدت ملی را بسیار فراگیر نموده‌اند و در یک نگاه کلی، بازتاب ابعاد وحدت ملی در قالب شعر مقاومت و پایداری، ملزومات پشتیبانی دفاع از وطن را فراهم نموده است.

«شاید در هیچ دوره‌ای به‌مانند شعر دفاع مقدس، شاعران از واقعه عاشورا در اشعار خود بهره نبرده باشند. واقعه عاشورا یکی از موضوعات پربسامد در شعر این دوره است. عاشورا یکی از نهضت‌های مقاومت به شمار می‌رود که پس از گذشت قرن‌ها همچنان زنده مانده و بسیاری از مقاومت‌ها و قیام‌ها با تاسی از این واقعه عظیم صورت گرفته است» (قربانی، ۱۳۹۲: ۱۶).

بازتاب شعر شاعران در ادبیات پایداری از باورهای چون دفاع از ناموس و کیان کشور که همان جهاد در راه خدا و پیکار با متجاوزان زورگو است، نشأت می‌گیرد. جهادی که نتیجه آن، وحدت و انسجام برای دفاع از وطن حتی به قیمت شهادت و لقاءالله است. آنچه درنهایت، حکایت حدود ۲۰۰ هزار شهید، ۷۰۰ هزار جانباز و ۴۰ هزار آزاده و عمق ارادت مردم به ذره ذره خاک ایران را جاودانه ساخت. قطعاً آنگاه که ادبیات جنگ با هویت بخشی به عنصر التزام و تعهد در هم می‌آمیزد، غلبه تفکر حفظ وحدت ملی و نگاه و توجه به اصل شهادت و جهاد، عاشورا و وطن قداستی ویژه پیدا می‌کند. این پژوهش که به دو روش مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه حضوری باهدف یافتن ارکان و جلوه‌های نهفته هویت حماسی در مؤلفه‌های شعر متعهد و ملتزم شکل گرفته است، حاکی از آن است که شعر پایداری دفاع مقدس، با هویت بخشی به ارزش‌های جامعه ایرانی مکمل وحدت و انسجام ملی و حافظ تمامیت ارضی کشورمان در مقابل دشمن بعثی بوده است. استناد به مستندات و آثار ادبی دال بر التزام و تعهد در این گونه از ادبیات منظوم، بیانگر نوعی از پایداری و مقاومتی است که تنها در سایه وحدت ملی می‌توانست شکل بگیرد. «باید برای جنگ / از لوله تفنگ بخوانم / با واژه قشنگ» (امین پور، ۱۳۶۳: ۹).

هدف و بیان مسأله

با نگاهی به تاریخ تهاجمات متوجه می‌شویم که یکی از عوامل مهم غلبه دشمنان بر ملت‌های مختلف، ایجاد تفرقه و عدم وحدت بوده است. در همین راستا شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس با تکیه بر وحدت و توصیه به مقاومت و پایداری موجبات پیروزی شکست‌ناپذیری را فراهم نموده است. در این پژوهش در جستجوی پاسخ به این سؤال هستیم که آیا التزام و تعهد در شعر پایداری، مخصوصاً در دوران دفاع مقدس، محصول هویت حماسی - ایرانی ما می‌باشد و حفظ وحدت و انسجام ملی را به دنبال داشته است؟ ثبت و ضبط مقاومت و

پایداری در شعر دفاع مقدس و تأثیر متقابل آن بر وحدت ملی و تقویت روحیه فداکاری و ایثارگری رزمندگان و نیز یافتن بازتاب‌های آن در جامعه دوران دفاع مقدس، از جمله اهداف این پژوهش می‌باشد. به‌طور کلی پژوهش حاضر باهدف تبیین جلوه‌های پایداری همگانی و عمومی در رویکردی توصیفی - تحلیلی، به این پرسش که تنوع و بسامد جلوه‌های ادبیات پایداری به‌ویژه وحدت ملی در اشعار جنوب چگونه است؟ جلوه‌هایی مانند عشق به سرزمین مادری، شناساندن چهره ظالم و بیان بیدادگری‌های او، از برجسته‌ترین جلوه‌های پایداری را در این اشعار بررسی کرده است.

پیشینه تحقیق

علی‌رغم آنکه از گذشته تاکنون در خصوص ادبیات پایداری و مقاومت در بخش‌های مختلف از جمله در نظم و نثر پژوهش‌های مستقل فراوانی انجام شده است، در جمع‌بندی پژوهش‌های مرتبط با موضوع فوق خصوصاً در خصوص ابعاد هویت بخشی به ارزش‌های شعر دفاع مقدس و نقش آن در حفظ وحدت ملی پژوهش مستقلی انجام نشده است. به همین منظور مطالعات انجام شده در پیشینه این پژوهش در دو بخش مجزای «وحدت و انسجام» و «شعر پایداری و مقاومت» به‌صورت جداگانه تشریح شده است. هرچند ذکر همه آثار ارزشمند مرتبط با موضوع این پژوهش در این مختصر نمی‌گنجد، اما می‌توان به مقاله عاشوری و معماری پور (۱۳۸۸) با عنوان «اتحاد و انسجام اسلامی» اشاره نمود. در این پژوهش نویسندگان یکی از بزرگ‌ترین دغدغه‌های جوامع موردمطالعه را چگونگی اتحاد و انسجام جوامع انسانی ذکر نموده‌اند. این مقاله که در پایگاه تخصصی جامع آثار شهید مطهری چاپ شده است، بیانگر واقعیت‌هایی از اعتقادات تشیع مبنی بر تشکیل حکومت اسلامی با ظهور حضرت مهدی موعود (عج) می‌باشد؛ اما از جمله آثار غنی و کاربردی مرتبط در پایگاه‌های مختلف کتابخانه‌ای و نشریات علمی و پژوهشی می‌توان به مقاله ذوعلم، (۱۳۸۹) با عنوان اتحاد ملی و وحدت ملی، چاپ در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای اشاره کرد. در همین راستا خسرو پناهی (۱۳۹۱) اتحاد ملی و انسجام اسلامی در پرتو وحی و امامت، در فصلنامه انتظار منتشر نموده است. «وحدت، گفتمانی در بستر ادبیات پایداری، با تأملی در شعر معاصر فارسی و عربی» پژوهش نعمتی در سال (۱۳۹۹) می‌باشد که در نشریه مطالعات ادبیات تطبیقی چاپ و مورد توجه علاقه‌مندان و پژوهشگران قرار گرفته است. لذا با توجه به ساختار نو و نگاه بدیع این پژوهش، پس از موضوعات مرتبط با وحدت و در راستای موضوعات و مفاهیم مرتبط با شعر متعهد و ملتزم پایداری و مقاومت می‌توان پایان‌نامه دکتری، «سیر تحلیلی شعر مقاومت در ادبیات فارسی (از مشروطه تا شهریور

۱۳۲۰) اثر بصیری در سال ۱۳۷۶ از دانشگاه تربیت مدرس را نام برد. از دیگر آثار مرتبط با موضوع می‌توان به پژوهش‌های «دفاع مقدس، تعهد و تحول در شعر قیصر امین پور» (۱۳۸۹)، در مجله ادبیات پایداری اثر محمدرضا صرفی و رضا هاشمی، از دانشگاه شهید باهنر کرمان اشاره کرد. از دیگر مقاله‌های مرتبط با این پژوهش می‌توانیم از یافته‌های مقاله «انعکاس حوادث تاریخ ایران در شعر معاصر» (۱۳۹۴) ارائه‌شده در چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت استفاده نماییم. چراکه در این مقاله تأثیر شعر متعهد شاعران معاصر بر حوادث سیاسی و اجتماعی دوران معاصر سنجیده و شاعرانی که شعرشان را در خدمت مردم و اجتماع قرار داده‌اند، به‌ویژه در دوران قبل و بعد از کودتای بیست‌وهشت مرداد سال ۱۳۳۲ مورد ارزیابی قرار داده است. در همین راستا می‌توان به مقاله علمی پژوهشی با عنوان «مضامین شاخص ادبیات پایداری در بخش حماسی شاهنامه فردوسی» (۱۳۹۶) اشاره کرد که در این مقاله شاهنامه فردوسی از نخستین و کامل‌ترین منابع مقاومت ایرانیان در ادبیات پایداری معرفی و رابطه معنادار مضامین حماسه‌های موجود در شاهنامه و ادبیات پایداری اثبات شده است. از دیگر موضوعات نزدیک به پژوهش حاضر به مقاله «جلوه‌های پایداری و تعهد در شعر سلمان هراتی و سمیع‌القاسم» (۱۳۹۶) می‌توان اشاره نمود که با توجه به موضوع، نویسندگان به اثبات و نهادینه ساختن ارزش‌های والای انسانی در نسل آینده از طریق مضامین پایداری در شعر دو تن از شاعران فارس و عرب‌زبان پرداخته‌اند. همچنین از دیگر پژوهش‌های مرتبط قابل‌بررسی، اثر رضا چهره قانی با عنوان «ادبیات پایداری در ایران بازشناسی مؤلفه‌ها، فرصت‌ها و چالش‌ها» (۱۳۹۶) می‌باشد.

روش تحقیق

در پژوهش حاضر، دو روش جهت رسیدن به اهداف مدنظر پیش‌بینی شده است: الف) منابع کتابخانه‌ای: در این روش بر اساس روال تحقیقات موجود، منابع کتابخانه‌ای، منابعی که چه به‌صورت کتاب و مجله و چه به شکل مقاله در زمینه‌های «شعر دفاع مقدس، پایداری، مقاومت، انسجام و وحدت ملی» چاپ و منتشر شده و به اهداف پژوهش کمک می‌کند، مورد مطالعه قرار گرفته است. در کنار آن به کتاب‌ها و مقاله‌هایی در مورد شعر دفاع مقدس رجوع شده است. همچنین بهره‌مندی از دیوان اشعار شعرای معاصر کمک شایانی به مقایسه بهتر این آثار ارزشمند از ادبیات دفاع مقدس نموده است. ب) تحقیق میدانی به صورت حضوری؛ در مرحله بعدی بنا بر نیاز، از دانش‌گویی‌وران کهن‌سال و شاهدان حاضر در صحنه دوران دفاع مقدس به منظور مستندسازی بهره وافر برده شده است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

شعر جنگ و دفاع مقدس بهترین تجلی گاه عواطف و اعتقادات شاعران دفاع مقدس و یکی از انواع ادبی در ادبیات پایداری است که جایگاه ویژه‌ای در تاریخ ادبیات فارسی دارد. این نوع ادبی مؤلفه‌های پایداری و مقاومت را مانند شناختن و شناساندن چهره مستبدان، زورگویان و تجاوزگران، دعوت به مبارزه، پایداری و ازجان گذشتگی، استقبال از درد و رنج برای نیل به آزادی، آزادی و استقلال و نیز تمجید از مبارزان، شهیدان و ایثارگران در برمی گیرد. «ما نهنگنیم و خیل نهنگان بستر از موج توفنده دارد/ این سرود نهنگان دریاست بحر را موج‌ها زنده دارد» (سبزواری، ۹۷/۱۰/۹۱).

ادب پایداری تلاش دارد تا وحدت و همدلی را بین مردم ملت و گروهی که مورد حمله و تجاوز بیگانگان قرار گرفته است؛ ایجاد کند. جستار حاضر باهدف بررسی وحدت ایجادشده درون جامعه در دوران دفاع مقدس، تلاش شده است تا نقش مؤلفه‌های ادب پایداری در شکل‌گیری این هدف واکاوی شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بیان حماسه‌های جاودانی نظیر جان‌فشانی امام حسین (ع) و یارانش، تبیین‌کننده ارزش والای جهاد، شهادت، علاقه به میهن و دفاع از تمامیت آن است.

ادبیات پایداری و مقاومت پایداری در مفهوم کلی گونه‌ای از ادبیات حماسی است که در برابر آنچه حیات مادی و معنوی را تهدید می‌کند، با بروز مصادیقی چون آزادی و دفاع از وطن، ایستادگی و مقاومت در برابر ظلم دریافت می‌شود. «پایداری حرکتی است برای مقابله با ستم، تجاوز و اشغالگری و ادبیات پایداری نیز ادبیاتی است متعهد که آینده تمام نمای پایداری قهرمانانه یک ملت در برابر ستم و اشغالگری است» (پارسا، ۱۳۸۸: ۲). در لغت‌نامه دهخدا واژه‌ی پایداری «مقاومت، تاب، استقامت، ایستادگی، پافشاری و دوام» معنا شده است. با توجه به ترادف معنایی دو واژه پایداری و مقاومت و نظر به ابعاد معانی لغت ادبیات در لغت‌نامه دهخدا، چنین به نظر می‌رسد که ادبیات مقاومت، معنایی مترادف با ادبیات پایداری داشته باشد. در فرهنگ معین، نیز به همین گونه ذیل واژه مقاومت آمده است «ایستادگی» و ذیل واژه پایداری آمده است «مقاومت، ایستادگی، دوام و توان» (معین، ۱۳۸۸: ۲). ذیل واژگان، «پایداری حرکتی است برای مقابله با ستم‌ها، تجاوز و اشغالگری و ادبیات پایداری نیز ادبیاتی است متعهد که آینده تمام نمای پایداری قهرمانانه یک ملت در برابر ستم و اشغالگری است» (پارسا، ۱۳۸۸: ۲) ترابی درباره پیشینه کاربرد اصطلاح ادبیات مقاومت می‌نویسد: «اگرچه اصطلاح ادبیات مقاومت جدید و مربوط به سده معاصر است، اما با نگاهی دقیق به تاریخ ادبیات معاصر جهان به راحتی می‌توان نمونه‌های فراوانی از این ادبیات را بین آثار ادبی

پیشینیان به دست آورد». ادبیات پایداری، زیرشاخه ادبیات جنگ (به مفهوم عام آن) است و ادبیات دفاع مقدس، زیرشاخه ادب پایداری است. این نوع ادبی مؤلفه‌های پایداری و مقاومت را مانند شناختن و شناساندن چهره مستبدان، زورگویان و تجاوزگران، دعوت به مبارزه، پایداری و از جان گذشتگی، استقبال از درد و رنج برای نیل به آزادی، آزادگی و استقلال و نیز تمجید از مبارزان، شهیدان و ایثارگران در برمی‌گیرد. آنگاه که ادبیات جنگ با عنصر التزام و تعهد درهم می‌آمیزد، غلبه تفکرات حفظ وحدت ملی و نگاه و توجه به اصل شهادت و جهاد، عاشورا و وطن وجهه‌ی قداستی ویژه پیدا می‌کند. دعوت به وحدت و همدلی از درون‌مایه‌های اصلی شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس می‌باشد. از همین رو، در این دوران پرمخاطره که دشمن بعضی به ناگاه تهاجم گسترده‌ای را به مرزهای کشورمان وارد کرد موضوع اتحاد و دعوت همگانی به همبستگی در برابر دشمنان یکی از اصلی‌ترین عوامل مقاومت و پایداری شد. «زمانی که عوامل خارجی، هویت یک جامعه را تهدید می‌کند، عنصر اصلی برای زندگی، وحدت است» (زینی‌وند و دیگران، ۱۳۹۵: ۲۳۵). «معنویت بود که بسیج را در میدان‌های نبرد آن‌طور بی‌تاب و عاشق می‌کرد. شوق جبهه این جوانان را می‌کشاند و وقتی به جبهه می‌آمدند از جبهه دل نمی‌کنند» (مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری، ۱۳۷۸: ۴۲). «در ابتدای هر حرکت/ در ابتدای هر کوچه الله اکبر است/ در انتهای هر نعره اشهد ان لا اله الا الله/ با هر گلوله پیوند می‌خورند/ این اهل وحدت/ با اهل بدر/ و داغشان داغ است / ای داغداران/ باور کنید شما هم اهل بهشتید» (صفارزاده، ۱۳۸۴: ۳۱).

بحث و بررسی

تاریخچه ادبیات پایداری در طول تاریخ

تاریخ ادبیات پایداری در جهان، ریشه در گذشته‌های دور دارد. «کهن‌ترین نمونه‌های ادبیات پایداری عامیانه که از یونان باستان برجای مانده، اشعاری است متعلق به طوایف «دوریان» که با الهام از جنگ‌های یونان و ایران و جنگ‌های مدیک سروده شده‌اند» (زرین‌کوب، ۱۳۷۵: ۹۱). شاعران و نویسندگان متعهد همواره از همان آغاز تاریخ در کنار مردم مبارز و عدالت‌جو و خواهان آزادی و برابری بوده‌اند؛ به عبارت دیگر پیشینه ادبیات مقاومت بسیار دیرینه است و کهن‌ترین نمونه‌های آن را می‌توان در میان آثار ادبی ملل گوناگون به‌ویژه سرزمین‌های کهن‌سال تاریخی مانند روم، یونان و ایران با شکل تکامل‌یافته آن در آثار حماسی یافت. «ایلیاد، داستان دلاوری‌های خشمناک و تا حدی غیرانسانی آشیل را بیان می‌کند و ادیسه سرگذشت بازگشت. اولیس خردمند، چاره‌جویی دلیر است که از میان توفان‌های بلا و به‌رغم

دشواری‌هایی که خدایان در سر راه او قرار می‌دهند، راه خود را بازمی‌یابد. بدین گونه هر دو داستان شرح تلاش انسان است انسان دلاور و انسان هوشیار که برای بقای خویش حتی با اراده خدایان هم باید پیکار کند» (زرین‌کوب، ۱۳۷۵: ۸۷).

اصطلاح ادبیات ملتزم و متعهد ابتدا در قرن نوزدهم میلادی در اروپا پدید آمد و به تدریج پس از اروپا در خاورمیانه و کشورهای عربی و کشورهای فارسی زبان، شعرهای آزادی، وطن‌پرستی و مقاومت برای نجات و رهایی وطن، سروده شد. «رایه جیل یمضی/ وَهُوَ يَهْزِ الْجِيلَ الْقَادِمِ/ قاومتُ فقاوم» (القاسم، ۱۹۹۳: ۶۳۸) ترجمه: (پرچم نسل می‌گذرد/ و نسل آینده را حرکت می‌دهد/ که من حرکت کردم پس تو هم مقاومت کن).

ادبیات دفاع مقدس در ایران ادبیات پایداری بعد از هشت سال جنگ و دفاع مقدس یکی از موضوعات مورد توجه نویسندگان می‌باشد، چون «در میان آثار باقی‌مانده از ادب ملت‌ها، نمونه‌های برجسته‌ای وجود دارد که در متن جنگ‌های دراز آهنگ، خلق شده‌اند و ماندگاری آن‌ها، به دلیل این‌که زیر سنگینی بار جنگ پدید آمده‌اند، به تثبیت رسیده است. آثاری که در گرماگرم جنگ پدید می‌آیند و شانه‌به‌شانه مبارزان می‌تازند و علاوه بر نفوذ به درون جنگاوران و ایجاد نیروی پایداری و امید پیروزی در آنان، بشر را به دفاع و مبارزه در برابر سرسپردگی، بردگی، تحقیر و استبداد، فرامی‌خوانند و صحنه‌های ایستادگی مردان شجاع و دلاوری را در تقابل با رویدادهای تاریخی، برای نسل‌های پس از خود ترسیم می‌کنند.» (اردلانی، ۱۳۹۱: ۳۳) امروزه کشورمان ایران در به وجود آمدن انواع ادبیات پایداری در قالب اصطلاحاتی چون ادبیات مقاومت، ادبیات جنگ، ادبیات دفاع مقدس، ادبیات پایداری، بنیانی نو را پایه‌ریزی کرده است. «اینجا ولایت توحید است/ و پرچم خدا سبز است» (نجف‌زاده، ۱۳۷۲: ۱۲۱) از آزادسازی خرمشهر تا شکست حصر آبادان از مصادیق بارز شعر متعهد و ملتزم و تحکیم انسجام و وحدت بوده است «خرمشهر/ ای خرمی میهن میهن ما/ بر خاک تو گام می‌زند/ دشمن ما/ یک روز برای فتح تو می‌آید/ یک جبهه متحد زمرد و زن ما» (احمدی‌فر، به نقل از کاظمی، ۱۳۹۷: ۱۵۸).

شعر ملتزم و متعهد تعاریف و اصطلاحات

از دیرباز شعر مقاومت با مضامین سرشار از تعهدش مورد توجه شاعران و نویسندگان واقع شده و رساترین شیوه‌ها را برای مقابله با ظلم و جور زمانه ارائه داده است. تعهد «حفظ و نگهداری از چیزی و مراقبت از آن در همه احوال» (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲: ۵۹). درعین حال گروهی از مفسرین آن را به معنی «الترام به چیزی و عقد قلبی بر آن می‌دانند» (طباطبایی، ۱۳۷۸: ۶۵۱)

بی‌تعهدی در جهان از جهل و نادانی آغاز گردیده است: «این هیکل سیاه ستم/ مجموعه‌ای است/ از همه اندام‌های نامردی/ اندام‌های سرزده از/ ریشه‌های جهل» (صفرزاده، ۱۳۹۱: ۴۵۲). صفرزاده پیوسته ظلم و ستم تجاوزگران را ناشی از جهل انسان‌ها دانسته است: «ظلم از جوار جهل می‌آید/ در روح و قلب من/ که دشمنی‌ام با ظلم/ دیرینه است و دشمن‌ساز/ همیشگی کینه/ از آن مأمون است/ امیر شیطان‌ها/ سیاه کارتر از همتایانش/ ابن ملجم و شمر» (همان، ۸۲۷).

زمینه‌های پیدایش شعر ملتزم و متعهد «یکی از انواع ادبی که در دوره معاصر در شعر فارسی به اثبات رسیده شعر پایداری است که گویندگان آن بر خود فرض کرده‌اند تا در برابر شکم‌بارگی ستمکاران هرگز ساکت ننشینند. در این نوع ادبی مفاهیم اعتراض و مقاومت اجتماعی جنگ در مقابل تجاوزگران و انقلاب در مقابل سلطه گران غلبه دارد. با چنین توصیفی خاستگاه شعر پایداری اجتماع است و این نوع ادبی از دل رویدادهای ویژه‌ای که در یک جامعه رخ می‌دهد بروز می‌کند» (سجودی، ۱۳۸۵: ۵۹). «مردم همه (مرد و زن) با وحدت و همدلی در شعر جنگ ایران و عراق حضور دارند و تحسین می‌شوند» (جوکار و دیگران، ۱۴۰۰: ۴) تاریخ ادبیات شعر مقاومت که همه ابعاد سیاسی و اجتماعی را در بر گرفته و موفقیت، حفاظت و صیانت از وطن و تمامیت ارضی را در کارنامه دارد.

انواع شعر دفاع مقدس در راستای بررسی ابعاد وحدت در شعر دفاع مقدس سروده‌های جنگ را در چهار رده می‌توان جای داد: الف: شعرهایی که عمدتاً رنگ و بوی شعار دارند. در این گونه اشعار در عین سادگی هیجان سرشار از مضامین تعهد و التزام همراه با آینده‌ای روشن به‌وضوح مشهود است؛ مانند: «کربلا کربلا ما داریم می‌آییم» (اکبر شریعت، وبلاگ فارسی زبانان). ب: شعرهایی که برآمده از تأثیر تلخی‌های جنگ هستند. در این گونه اشعار نیز مضامین تعهد و التزام، همراه با غم‌های جنگ موج زده و موجبات جذابیت و اغنای مخاطب را فراهم می‌نماید: «دلم برای جبهه تنگ‌شده است/ آن بالا به آسمان نزدیک‌ترم/ و می‌توانم لحظه‌های تولد باران را/ پیش‌بینی کنم...» (سلمان هراتی، وبلاگ شهید بالازاده) ج: شعرهای شکوه و جانمندی از کاروان شهیدان، بهترین اشعار برای بیان جلوه‌های ایثار و شهادت همراه با غمی ستودنی برای اسطوره‌هایی غیرقابل‌انکار. «رفیقانم دعا کردند و رفتند مرا اینجا رها کردند و رفتند» (صادق آهنگران، وبلاگ اخ‌ی جهان) د: شعرهایی که تأثیر شادی‌ها و پیروزی‌های رزمندگان را به تصویر کشیده و هنر اعجاز قلم را عینیت می‌بخشد، مانند حمله‌ور شد ارتش خلق ایران سوی دشمن از زمین و آسمان.

مضامین شعر پایداری هر سروده‌ای که شاعر با تبعیت از چارچوب‌های محتوای پایداری و مقاومت و در دوران هشت‌سال دفاع مقدس سروده باشد، می‌تواند حاوی مضامین شعر پایداری و مقاومت باشد. «شعر مقاومت، شعری پویا بوده که می‌تواند کانالی برای بیان حرف‌های ستم‌دیده به ستمگر باشد. شعر مقاومت، برخلاف قواعد مرسوم ادبی غرب است و از حصار تنگ شخصی بیرون می‌آید و پیامی جهانی می‌یابد» (محمدی روزبهانی، ۱۳۸۹: ۲۶) سه واژه پرکاربرد «شهادت، عاشورا و وطن» از عمده مفاهیم و مضامین شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس هستند که زمینه‌های تفکر هویت بخشی به وحدت و انسجام ملی را بسیار فراگیر نموده‌اند.

شهادت

شهادت یکی از موضوعات مهم در ادبیات پایداری است که نگرش انسان و نوع جهان‌بینی او را تبیین می‌کند. شهادت در نگاه آرمان‌گرایانه نویسنده پیروزی است و درواقع تجربه‌ای پاک در قربانگاه الهی است که عاشق صادق شیفته‌وار به سویش گام برمی‌دارد. همبستگی ادبیات پایداری ایران به دین اسلام و بهره‌مندی شاعران از کلام‌الله مجید، بیانگر التزام شاعران دفاع مقدس به اولین و ارزشمندترین واژه شعر متعهد و ملتزم یعنی شهادت می‌باشد. «وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ» (بقره، آیه ۱۵۴). ترجمه آیه: «و به آن‌ها که در راه خدا کشته می‌شوند مرده نگوئید، بلکه آنان زنده‌اند، ولی شما نمی‌فهمید.» «جوانه زد غزلی در دلم برای شهادت/ دوباره کرد دلم گویا / هوای شهادت / طنین نبض مرا گوش کن چه می‌شنوی؟ هان! / به گوش می‌رسد از آن صدای پای شهادت» (امین‌پور، ۱۳۶۳: ۱۰۱).

صبر و استقامت

صبر و حلم در قرآن کریم مقدمه پایداری است، چنان‌که وقتی کسی از این دو صفت عاری باشد، هرگز نمی‌تواند به استقامت و پایداری نائل شود (میرحسینی، ۱۳۹۰: ۵۹۱). بر این اساس، این امر می‌تواند الگو و اسوه‌ای متعالی در ادبیات پایداری گردد. «با صبر فاخر/ بارای استوار/ از دوردست/ وقوع حوادث را می‌دید/ آن ذات آسمانی/ پیوسته رو به عرش خدا داشت/ و اذن خاص می‌طلبید/ برای نزول ملائک/ برای نعمت امداد» (صفرزاده، ۱۳۹۱: ۸۳۳).

شاعر با استفاده از مراعات نظیر جسم زخمی رزمندگان را در استواری و وارستگی هم چون درفش قیام ائمه اطهار دانسته و به امری مهم اشاره داشته که رزمندگان علی‌رغم تحمل سختی‌ها فاتحان میادین نبرد خواهند بود: «اینان/ هرچند/ بشکسته زانوان و کمرهاشان/

استاده‌اند فاتح و نستوه/ بی‌هیچ خان و مان/ بر دوششان درفش قیام است» (امین‌پور، ۱۳۹۲: ۳۵).

عاشورا بعد از واژه شهادت قسمت اعظم شعر دفاع مقدس منشأ گرفته از قیام خونین سالار شهیدان است. «شعر گویاترین زبان در طرح و انتقال عاشورا و رساترین صدا در معرفی حماسه ستم‌ستیز و ایمان‌ساز کربلاست» (سنگری، ۱۳۸۶: ۱۵۷). قسمت اعظم شعر دفاع مقدس از قیام خونین سالار شهیدان سرچشمه گرفته است. «نوشته‌های فراوانی گویای این شوق و شور وصف‌ناشدنی است؛ شعارهایی چون «گوشه چشمی یا حسین»، «عالم فدای حسین»، «حسین جان عاشقانت را دریاب» (فهیمی، ۱۳۷۴: ۷۷).

امام خمینی (ره) نیز شهادت‌ها، پیروزی‌ها و فداکاری‌های مردم و رزمندگان را محصول کربلا می‌دانستند. «پیروان مکتب عاشورا، نه ظلم می‌کنند و نه زیر بار ظلم می‌روند. عاشورا مکتبی است که زندگی را جز ایمان و جهاد نمی‌داند و کشته‌شدگان در این مسیر را زندگان جاوید می‌نامد؛ چنانکه امام حسین (ع) می‌فرماید: «انما الحیوه عقیده و جهاد» (نوری و کاظمی، ۱۳۹۶: ۱۱۶).

وطن جنگ همواره با خود درد و رنج و کشتار و غارت را به ارمان می‌آورد که ترسیم چهره دردکشیده مردم و نیز عواملی چون فقر و تنگدستی و اندوه مردم یکی از جلوه‌های بسیار مهم در ادبیات پایداری است. عشق به میهن و دفاع از آن با محوریت وحدت برگرفته از هویت ملی و حماسی در شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس، سبب ترویج اندیشه‌های مهرورزی و تقویت روحیه دفاع شده برای شاعر ارزش ذاتی پیدا کرد. «در این گونه اشعار، شاعر همچون سربازی است که در رسالت تاریخی - اجتماعی خویش به هواداری از سرزمین خود می‌پردازد و در این میان، خویشتن را نیز آشکار می‌کند» (لک، ۱۳۸۹: ۲۱). «ای ظفرمندان در سنگر به‌پیش/ ای سواران سحر گردان نام‌آور به‌پیش/ جنگجویان دلاور پیشتانان دلیر/ آرشان فاتح این خاک پهناور به‌پیش» (مردانی، ۱۳۷۰: ۴۴).

آزادگی و آزاداندیشی

آزادگی و آزاداندیشی الگویی متعالی برای انسان‌هایی است که خواهان آزادی هستند و برای رسیدن به آن از هیچ چیزی واهمه ندارند: «شما که طالب آزادی هستید/ همواره گام‌های اجانب/ اعصابتان را/ لگدکوب کرده است/ زندان و روزه/ جنگ‌وگریز/ پیمان اعتراض/ بر ضد اتحاد تعرض/ این رشته طلوع و غروب/ برنامه شبانه‌روز شماست» (صفرزاده، ۱۳۹۱: ۴۱۷). بازتاب شعر پایداری و مقاومت بر وحدت و انسجام ملی شعر مقاومت و پایداری بیانگر نمادها و نقش‌هایی است که در راستای هویت و ارزش‌های اجتماعی ایرانی از جمله وحدت

شکل گرفته است. تأثیر کارکرد ادبیات و شعر دفاع مقدس در تهییج احساسات حماسی و مواجهه با دشمن تا بن دندان مصلح قابل اغماض نیست. چرا که «ادبیات انقلاب اسلامی ماهیتی دینی و انقلابی دارد و بیشتر در آئینه شعر بازتاب یافته است» (چهره‌قانی، ۱۳۹۶: ۳۰) «اگرچه اشعار جنگ در دوره معاصر ایران، به صورت حماسه‌ای مدون به یک شاعر خاص تعلق ندارد و شاعران متعدد و متعددی آن‌ها را سروده‌اند و در قالب مثنوی نیز نیستند، ولی دارای بسیاری از ویژگی‌های شعر حماسی مانند حفظ یکپارچگی کشور، هویت ملی، نبرد برای پاسداشت سرزمین خویش، دلاوری، ایثار و شهادت نیز می‌باشد» (واحد دوست، ۱۳۹۲: ۷۰) شعر مقاومت و پایداری در ایران، به واسطه زبان و ادبیات اشتراکات دینی و زبانی جایگاه خود را در حفظ انسجام و هویت ملی به خوبی تبیین نموده است. «جنگ، جنگ است بیا تا صف دشمن شکنیم/ صف این دشمن دیوانه میهن شکنیم» (مردانی، ۱۳۷۰: ۸۳).

نتیجه‌گیری

هویت و استقلال هر جامعه‌ای بستگی به حفظ و پاسداری از ارزش‌های آن دارد. یکی از مؤلفه‌های حفظ وحدت و انسجام ملی را می‌توان در مفهوم واژگان شعر مقاومت و پایداری جستجو کرد چرا که هرگاه دشمنان چشم طمع به این مرزوبوم دوخته‌اند شعر حماسی مقاومت پا به عرصه گذاشته و با هویت بخشی به ارزش‌های مشترک، موجبات وحدت و انسجام و مقاومت و دفاع را فراهم نموده است.

دعوت به وحدت و همدلی از درون مایه‌های اصلی شعر دفاع مقدس می‌باشد. از همین رو در این دوران پرمخاطره که دشمن به ناگاه تهاجم گسترده‌ای را به مرزهای کشورمان وارد کرد، موضوع اتحاد و دعوت همگانی به همبستگی در برابر دشمنان یکی از اصلی‌ترین عوامل مقاومت و پایداری شد. آنچه مسلم است گستره مصادیق بارز تاریخی شعر پایداری و مقاومت از گذشته تاکنون زیور دهنده‌ی هویتی حماسی در ادبیات بوده و وام‌گیری شعر مقاومت و پایداری، تحکیم انسجام و وحدت از آزادسازی خرمشهر تا شکست حصر آبادان از مصادیق بارز آن بوده است. سه واژه پرکاربرد «شهادت، عاشورا و وطن» از عمده مفاهیم و مضامین شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس هستند که زمینه‌های تفکر هویت بخشی به وحدت و انسجام ملی را بسیار فراگیر نموده‌اند. ساختار پیشینه غنی شعر متعهد و ملتزم، بیان‌گر ظرفیت‌هایی نهفته از هویت و استقلالی است که موجب شد خون هویت و غیرت در رگ‌های مردم کل کشور بجوشد و خیل عظیمی از ایثارگران و آزادگان همراه مردم بومی به‌سوی جبهه‌ها رهسپار شوند و از کیان و هویت خود دفاع کنند. جایگاه ادبیات منظوم در این برهه در حفظ

وحدت و انسجام ملی به نقشی بی‌بدیل تبدیل نمود. مسلم است که استراتژی وحدت و انسجام ملی در شعر پایداری دفاع مقدس باید پیوسه تداوم یابد. امروزه که تهدیدات نرم دشمنان وحدت و انسجام ملی را هدف گرفته است مسلماً می‌توان از شعر متعهد و ملتزم به‌عنوان یکی از ابزارهای بازدارنده در مقابل تهاجمات دشمن بهره برد. تاریخ پایداری در جبهه‌ها نشان داده که شعر یکی از عناصری بود که امتزاج و همسازی عناصر مختلف هویت ایرانی در طول دفاع مقدس را در قالب همبستگی و وحدت ملی متجلی ساخت. شاعران حاضر در صحنه نبرد در طول هشت سال دفاع از وطن با درک درست از موضوع به تبیین جایگاه موضوع وحدت و در راستای آن ایجاد انسجام ملی پرداختند. یکی از مهم‌ترین سلاح ملت ایران برای خنثی کردن تهدیدها و خلق حماسه‌ها همبستگی ملی و همدلی شعر متعهد و ملتزم دفاع مقدس بود این‌گونه ادبی با کاربردی ساختن و جان‌بخشی به واژگان در خنثی کردن تهدیدهای دشمن و همدلی و همبستگی در طول سال‌های طولانی دفاع مقدس کارایی خود را نشان داده است.

منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم
۲. امین‌پور، قیصر. (۱۳۶۳). *تنفس صبح*. تهران: سروش.
۳. القاسم، سمیح. (۱۹۹۳). *الاعمال الکامله، الطبعه الاولی*. دارسعاد الصباح.
۴. براتی، محمود. (۱۳۸۸). «حماسه در بزم غزل بحثی پیرامون غزل - حماسه در ابیات انقلاب و دفاع مقدم». *نشریه ادبیات پایداری*. دوره ۱، شماره ۱. صص ۲۷-۵۰.
۵. پارسا، احمد. (۱۳۸۸). «بررسی انعکاس اوضاع فلسطین در دو سروده جبراً ابراهیم جبراً و محمود درویش». *همایش ملی ادبیات پایداری دانشگاه گیلان*: رشت.
۶. پرداخته، فرهاد و محمدی، فاطمه. (۱۳۹۶). «ادبیات دفاع مقدس و نقش آن در وحدت ملی». *آموزشکده فنی و حرفه‌ای، آستانه/ اشرفیه، گیلان: دانشگاه فنی و حرفه‌ای*.
۷. جعفری خسروآبادی، نصرالله. (۱۳۹۶). «تأملی بر مفهوم تعهد و التزام در فقه امامیه و حقوق ایران». *مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز*. دوره نهم. شماره سوم. صص ۹۶-۷۵.
۸. چهره قانی، رضا. (۱۳۹۶). «ادبیات پایداری در ایران بازشناسی مؤلفه‌ها، فرصت‌ها و چالش‌ها، مجله ادبیات پارسی معاصر». *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*. دوره ۷. شماره ۲. صص ۱-۳۰.

۹. رحیمیان، افسانه، (۱۳۸۸). «*تأملی بر شعر و شاعری در دوره دفاع مقدس*». فصلنامه خط اول. سال سوم. شماره ۱۱. صص ۸۳ - ۹۶.
۱۰. ذوعلم، علی. (۱۳۷۹). *انقلاب و ارزش‌ها: پژوهشی درباره سیر تحول ارزش‌ها در پرتو انقلاب اسلامی در ایران*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۱۱. حسام‌پور، سعید. و ملکوتی، حسین. (۱۳۸۳). *مجموعه مقالات برگزیده هم‌اندیشی زبان و ادبیات فارسی در سده نهم*. هرمزگان: دانشگاه هرمزگان.
۱۲. راغب اصفهانی، حسین‌بن محمد. (۱۴۱۲). *مفردات الفاظ القرآن*. بیروت: الدارالشامیه.
۱۳. زرین کوب، عبدالحسین. (۱۳۵۷). *ارسطو و فن شعر*. تهران: امیرکبیر.
۱۴. سجودی، فروزان. (۱۳۸۵). «*ساختار شعر پایداری*». نشریه بیناب. شماره دهم. صص: ۱۵۸-۱۶۳.
۱۵. سنگری، محمدرضا. (۱۳۸۶). *پیوند دو فرهنگ عاشورا و دفاع مقدس*. قم: یاقوت.
۱۶. سبزواری، حمید. (۱۳۶۸). *دیوان اشعار*. تهران: انتشارات سرود سپیده.
۱۷. ————. «*بحر را موج‌ها زنده کرده‌اند*». به نقل از وبلاگ کوچ. سیمین محسن‌نژاد. ۱۳۹۱/۱۰/۲۷.
۱۸. صرفی، محمدرضا و هاشمی، رضا. (۱۳۸۹). «*دفاع مقدس، تعهد و تحول در شعر قیصر امین پور*». مجله ادبیات پایداری دانشکده علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان. دوره ۲، شماره ۲. صص ۳۴۶-۳۲۴.
۱۹. صفارزاده، طاهره. (۱۳۸۴). *دیدار صبح*. تهران: پارس کتاب.
۲۰. ————. (۱۳۹۱). *مجموعه اشعار*. تهران: پارس کتاب.
۲۱. طباطبایی، محمدحسین. (۱۳۷۸). *ترجمه تفسیر المیزان*. قم: انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
۲۲. لک، منوچهر. (۱۳۸۴). *ایران زمین در شعر فارسی*. تهران: مؤسسه مطالعات شامل.
۲۳. ————. (۱۳۸۴). «*هویت ملی در شعر دفاع مقدس*». فصلنامه مطالعات ملی. ۲۲ سال ششم. شماره ۲. صص ۱۱۲ - ۱۳۲.
۲۴. مردانی، نصرالله. (۱۳۷۰). *خون نامه خاک*. ج ۲. تهران: مؤسسه کیهان.
۲۵. معین، محمد. (۱۳۸۸). *فرهنگ فارسی*. چاپ بیست و پنجم، تهران: نشر امیرکبیر.
۲۶. محمدی روزبهانی، محبوبه. (۱۳۸۹). «*قسم به نخل، قسم به زیتون، بررسی تطبیقی شعر مقاومت ایران و فلسطین*». تهران: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.
۲۷. محمدی، جلال. (۱۳۷۴). «*قبیله خورشید*». تبریز ستاد برگزاری کنگره بزرگداشت سرداران شهیدان آذربایجان.

۲۸. نجف‌زاده بارفروش، محمدباقر. (۱۳۷۲). *فرهنگ شاعران جنگ و مقاومت*. تهران: کیهان.
۲۹. نوری، علیرضا و کاظمی، داود. (۱۳۹۶). «پلاکاردها و پیاده‌رو». فصلنامه پژوهش‌های نظم و نشر فارسی. سال ۱. شماره ۲. صص ۱۰۳ - ۱۲۷.
۳۰. واحد دوست، مهوش. (۱۳۹۲). «بازنمایی عناصر اساطیر - حماسی همبستگی ملی در شعر دفاع مقدس». فصلنامه مطالعات ملی. ۵۴. سال چهاردهم. شماره ۲. صص ۴۹ - ۷۲.
۳۱. هرمیداس باوند، داود. (۱۳۷۷). «چالش‌های برون‌مرزی هویت ایرانی در طول تاریخ». مجله اطلاعات سیاسی/اقتصادی. شماره ۱۳۰.

Examining the themes of national cohesion in the poetry committed to sustainability

Abstract

Background and purpose: The identity of each society depends on protection of its values. we can find one of the components of Unity and coherence protection in concepts of the resistance verse glossary because whenever enemies covet border boundary, engaged and obligated heroic verse to identity of common values lead to unity and resistance. The literature, especially resistance verse training resistance soul in the framework of glossary extracted from the epic of 8 years period of Holy defend war, has exhibited successfully immortal identity of unity protection and national coherence around the world. The present paper has worked out with descriptive- analysis methods. **Methodology:** The present paper has worked out with descriptive- analysis methods and it aims to study made unity within society in Holy defend war. **Findings:** The streamology of resistance verse and the effective role of it on such a components like martyrdoms, fatherland and Ashura can penetrate so deeply into soul that awakened spirit of epic identity in the soul of each Iranian person. **Conclusion:** The results show that the expression of immortal epics such as devotion of Imam Hossein and his fellows in Ashura story are expressing the high value of Jihad, martyrdoms, patriotism and defend the integrity of fatherland. In fact, these components have been effected on establishment of national unity and public attempts to undo aggressor threats and on creation of persistent epics.

Keywords: national cohesion, poetry, committed, sustainability.